

חלבות נטילת ידים סימן קפס

ביאורים ותוספים

הראשונה. אמנים לעין מי שעשה צרכיו ורואה ליטול ידיו לטוענה שהדין שיטול ב' פעמים, כתוב לקמן (ס"י קסה ס"ק ב' בשם האורנונים שלא יטול בפעם הראשונה נטילה גמורה כי א'כ לא יוכל לבך לאחר הנטילה השניה כיון שכבר טירן בטילה הראשונה ולא עומרים שיברך עכשו ותעלת רוכתו על הנטילה הראשונה. ובגהות על הדעת תורה (כאן) חילק, שם אינו יכול לבך על הנטילה הראשונה כיון שלא היה לה לשם נטילה לאכילה, אבל כאן שאף גנטילה הראשונה הייתה לשם אכילה יכול ממי' לבך לאחר הנטילה השניה ותעלת הרכבה לאחת משתי הנטילות.

וכבר רמז לזה במשנ"ב שיטים (שם) יוכnil בסימן קנ"ח ס"ז, ושם כתוב הרומי'א שמי שנטל ידיו שלא על מנת לאכול וא'כ נמלך לאכול ולא הסיח דעתו, יטול שנית בא' ברכה. וביאר במשנ"ב (שם ס"ק כת') שאינו יכול לבך עכשו על הנטילה השניה כיון שיש לחשש שכבר יצא בנטילה הראשונה [לפי דעת הפטיסים שאף אם לא כוון לשם נטילה יצא כל שלא הסיח דעתו], אך על הטילה הראשונה יינו יכול לבך בכשו, אפי' אם נמלך לאכול סמו' לטילה, בין שלא היה לה לשם נטילה].

(38) באפנ' שנטל את ידי האחת ברביעית, ונגעה היד באוזן הכליל ששל' עליה מים טמאים מלפני כן, מובא בשם החו"א (להלן אליהו), העורת ומזרחי' דינין או'ת לע' (ה' חקל בו' שהיד לא טמאת, אפילו שהוא עסוק בנטילת הד' הד' השניה, בין שלאחר גמר נטילת היד ה' הו', נחשב לגביה שלא בשעת נטילה). אמנים ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק מה) בשמו, ושם משמעו שככל שלא יגב' ידיו נחשב בשעת נטילה, וכן ראה מה שכתב בס"י כד ס"ק כד.

[שעה"צ ס"ק לט]

לא בראיה לה, אין בונשפת' א'סם.⁽³⁹⁾

(39) כוונתו למה שכתב הנשמה אדם (חו"א כלל מ ס"ק א') שנראה מסתימת הפטיסים שכש שטחן טמי'ין, אין המים טמאים מהידי'א, קר' גם רבייעת מים שנטל על ידי אתה אינה טמאת מידו הידי'א, והויס' שאף ה מג'א (ס"ק ט'), הובאו דבריו בשעה"צ לעיל ס"ק לה' (ה' חקל) שבת שני הפטיסים רק שטחן נטול הד' הד' השניה, אכן יכול לשטפהה החברתית, האם בגל שהיד הנטלה תקבל טומאה מהחברתת, או בגל שהמימות פחות מרבית שייעברו לידי השניה טמאו, ראה שהסתפק בוה האם היד והראונה שנטלה מרביעית עירין יכול לקלוט טומאה מודר השניה (א'בנ' בשעה"צ לעיל (שם) כתוב שלוש הטעומים במג'א, כשנוגע עם ידי השניה ביד שבר נטול מרביעית, היא השוב ותטמא את היד הראשונה).

[שעה"צ ס"ק מא]

ה' קרו' קמו שגען בקי' בפ'ם שבק' פ' לא בשעת גטילה.⁽⁴⁰⁾

(40) אכן בכל' שימוש לנטילה ורודע שאנו רוטובות מחמת שגענו בו אחרים תור' כדי שטלו' ידיהם, דעת הגרי'ש אלישיב (א'בנ' ישפה ח'א סי' לב) שכון שהמחיצית השקל (ס"ק ט') כתוב שכויים לא ריבים וודעים ליטול כבini, ובען זה כתוב הפטיג' (משב' סי' ס' ז'). א'כ יש לחושש שהוא רוטוב מחמת מי נטילה שנעשתה שלא כבini, ואם אלו יטמאו את ידיו, ולכ' יש להקפיד לנגב את און הכליל (זהו'ה את ידית הברון), אמנים אם אינו יודע שגענו בו אחרים אינו צריך לנגב, כי יש לתלהות שהווים נפלן מן הבר לאותן הנטילה [הויס' בשוו'ת א'בנ' ישפה (שם) שחוש וזה מאי' ביוור' המשך במלואים עמוד 27

[משנ"ב ס"ק מה]
כין שגען בכם אחר שלא גטל יק'י⁽³³⁾, צריך לנגב ולחו' ולטל קראוי⁽³⁴⁾.

(33) ואפלו אם נגע בהן תינוק בן יומו, כתוב בשוו'ת הלכות קתנות (חו"א סי' ע'יה). הביאו הכה"ח ס'ק לא' שום מטעם את הדי'יות, ולענין נגיעה נכרי, בשוו'ת התערורת תשובה (חו"א סי' קב') הסתפקו בה בון שענן בשוו'ת רבבות אפרדים (חו"א סי' קב') שהר' הדר' מ' גע' בו לבוארה א'צ' נטילה. טהרת הדי'ים לא שיר' בגוי, וכן אם נגע בו לבוארה א'צ' נטילה. (34) אכן אם באמצעות הסעודה, נגע אחר שלא נטלה, במקשים שביד', שלא כתוב החוו'יא (סי' כה סי' יג') שאין צריך נטלה אחרת, וא'כ נאמרה הלכה זו אלא כשותמא את ידיו בשעת הנטילה. וא'כ שדברי השוו' באנ' אמרוים שכבר גמור את נטילהו, מ'ם כל שלא יגב' ידיו נחשב עדין שעסוק בנטילה. והויס' החוו'יא שא'כ בטבל סי'יג), מ'ם כל שלא נגב' ידיו נחשב בשעת הנטילה, ונטמאת הד' מאחר. ובשו'ת שרגא המאייר (חו"ג סי' לד') כתוב שא'כ מדברי המשנ"ב להלן (ס"ק נ) משמעו שלאחר נגב' אין לחושש אם נגע אחר בידיו הרוטובות שלא מוחמת הנטילה. אכן בשוו'ת ארץ צבי (פרומה, סי' לה) ובשו'ת שרגא המאייר (שם) הביאו שיש מתחירים שלא יליג' כל משך הסעודה بما שלא גטל ידו כראוי, ושכן כתוב בכרך דרך טרודה למורדים אפ'ר'ש (סדר נטילת ידים ליטול הסעודה אות ג), וכתבו שא'ן זו לא'ל הנגעה בדרך חומרא ולא מעיקר הדין, וננתנו טעם לחומרא זו.

[משנ"ב ס"ק מה]
ויש אומרים רג'ם בונה צוקיך לנגב⁽³⁵⁾.

(35) והחוו'א (או'ח סי' כד ס"ק ב') כתוב שדברי הים של שלמה (שהוא מקור הדעה הראשונה במשנ"ב, כמו צוין בשער הצעין (ס"ק לו')) תමימות מואד, שהרי המים שעל היד השניה שנטלה רק בימי ראשונים הם טמאים ומתמאים את המים שעל ידי הראשונה ומבטלים את מה שכבר נטה' בימי ראשונים שניים. ובעשו' יש על ידי מים טמאים שלא בא' בדרך נטילה, וא'ם שופך עליהם שוב' מים הר'ה זה בטובל ושרץ' בידיו, שא'ן בכח מים שניים [או שלישים] לטהר אלא מים שבאו על היד בדרך נטילה. ומיים שלתן ודאי שצוקיך נגב' קודם שנוטל שני' צומתת' לשון נהרא מושג'ב שלדעיה המהמירה צריך לנגב' רק את היד הראשונה].

[שעה"צ ס"ק לה]

ונ' א' לא'קון בטס'ף טיער'ן⁽³⁶⁾. וא'כ שברמ'א שם לא הוחרב במפורש שעריך לנגב' ידיו, אך במשנ"ב להלן (ס"ק נ) כתוב שימושו לשון הרמי'א שעריך לנגב' ידיו.

[משנ"ב ס"ק מט]
יחור' יט' ידיו ולא יברך⁽³⁷⁾ וכו', נטקה' ידי' זה וצריך לנגב' גטילה.⁽³⁸⁾

(37) והטעם שלא יברך, ראה בשעה"צ כאן (ס"ק לט). ובאופן שוק נגב' ידיו אך עדין לא בירך על נטילה ידים, מסתימת דברי המשנ"ב משמע שם לרעת הח'א (זהו'ה ז' והשוו' ז' והר' ב' בכל' ליטול שנית ולבך, וא'כ שיש לחוש שבר' יצא בנטילתו הראשונה, צריך לומר שבר' הרכבתו לאחר הנטילה תעלה על הנטילה

מילואים חלבות נטילת ידים סימן קסא המשך מעמוד קודם

(32) אף שג איש רוכו להסיר את הטבעת בשעה שמנוח תפילין או גוטל לולב, כתוב בשורית חותם סופר (ויז' סי' קעב) שכון שאינו מורהידה משומש שמקפיד על הטבעת או על לכלה, אלא רק כדי לפנות מקום לתפילין ולולב, אין זה נהשך קפידה ולפיכך אינו חוץ. אכן בשורית אגרות משה (ויז' ח"א סי' צ) כתוב שדברי החות"ס אינם מובנים, שכן צריך להסיר את הטבעת לתפילין ולולב אלא רק מטעם חיצונית, שהוא מקום הנוצר לטעילן לולב, ואם הטבעת אינה נחשכת חיצונה אין צריך להסירה לתפילין ולולב.
וראה עוד מה שכתנו לעיל (ס"ק יג) אם דבר המקפיד עליו למן ידו נחשכת חיצונה.

(33) ויעצה למי לצריך ליטול ידיו ונמצא במקומות שהוחש להסיר את טבעתו מעליו מחמת גבאים או שכחה, כתוב הকף החויים (ס"ק לב) שישפרך בתקילה ריבעת מים על ידו, ובווד שהמים שעיל ידו טופח על מנת להטיחו יוזו מעת את טבעתו למעליה או למטה, שוב ישפרך על ידי ביעיטה, ובכך תעלול לו הנשילה אף ללא הסרת הטבעת.

[משנ"ב ס"ק כא]

מכל קוקום לכתחילה ראי לפקחיר בדקה קראשנה⁽³⁴⁾.
(34) ואף חולח האוכל יומם והכיפורים [או בתשעה באב], כתוב בשורית להורות נתן (ח"ב סי' מב) ובשוריית שבת הלוי (ח"ח סי' קלט) שיטול ידים בדרך, היינו כל היד עד הקנה, ופושטו שאין בו אסור רחיצה. ולענין מי שכותב על ידו שם קודש, יוכל לרום על ידי הנטילה למחוקית השם, כתוב בשוריית שבת הלוי (ח"א סי' מו) שאם השם על פיסת היד מעל האבעת, תולק עד סוף קשי האבעת, וזה עדיף משוכרך ידו במנפה ואצל, אבל אם הכתב על האבעות ממש, יירוך ידיו במנפה וואצל וכן ינוג מי שיש לו אייה חיצונה מעל קשי האבעותיו שימוש מה אין יכול להסירה].

[משנ"ב ס"ק יט]
שודקה להקפיד להסיר הטעבת בשעת מלאכה⁽³⁵⁾ [הינו בשעת לישח]⁽³⁶⁾.

(30) ואף שבאופן רגיל אינה מקperfetta, ואם כן ערך להזיה דינה מכמיות שאינו מקפיד, ביאור הטיז (ויז' סי' קעה סי' כג) בשם דראב"ד, שאף קפידה שהוא רק לעיתומים, חשובה קפידה וחוץ לעולם, כמו הדין המובא בשוריע (שם סי' ב) שהוא צמור חוץים בטבילה, אף שבדרך כלל אינה מקperfetta עליהם, כיון שמקperfetta להסתיר בשעת חפיפה וחויצה. וכן מודיעך מלשון השוריע (שם סי' א) אם דרך בני אדם לפעים להקפיד עליו חוץ.

וראה מה שכתנו לעיל (ס"ק יג) מהו האגדר של פעמיים מקפיד עליו.
(31) ובו מינויו שאין הנשים רגילות להזריד את הטבעת בשעת היליש, כתוב בשוריית אור ליצין (ח"ב פ"א תשובה י) שאין צריכות להסיר טבעותיהן [גם אם יש בה אבן] בשעת הנטילה, ואפיין אם הטבעת מהודקת לאצבע. אכן אישת שמקperfetta לשאל לולש בשעתה על אבצעה, צריכה להסיר את הטבעת. אך הוסיף, שאם אינה רגילה כל לולש עיטה, נחשכת כמו שאינה מקperfetta ואני צריכה להסיר את הטבעת.

ובכל אופן, אף במקומות שאינה צריכה להזריד את הטבעת, כתוב שם שחייבת ליטול על כל היד ריבעת בתאחת, כדי שלא יהוו המים שעיל בבי הטבעת ויתמכו את הידי, וכמו שכותב השועע ליקמן (ס"ק ס"ב סי' ז), וראה גם משנ"ב כאן ס"ק יח) לענין מי שיש לו רתיה על ידו.

[משנ"ב שם]
שאן דרכו להקפיד להסירו בשעת מלאכה כי אין דרכו לולש⁽³⁷⁾, וכן, להסירו משום חיצזה⁽³⁸⁾.

חלבות נטילת ידים סימן קסא המשך מעמוד נח

ברבורי הח"ז במווא בעשה"ע (ס"ק לד), שהוחש והוא שיבוא לגעת עם ידו אחת בהברורה מעצי להיכשל הו, אליו יש לומר שההויה היה בכר שמקצר את הזון שבו עלול להיכשל ולגעתי יד בחברתו. ועוד שאם ייכשל וגע בידו שאינה נטלה, יוכל לשוב וליטול את ידו הנטולה ברוביעית, אף בלא לשוב ולגבה, לדעה המוקילה המובאת להלן ס"ק מח).

ב' פעמיים ברכזיות [שגם בכר המים יהיו טהורין] ואח"כ ישפחים, ביאור המג"א (ס"ק יט) שכון שהאין הוא שציריך שפשח לאחר השפחה הראושונה, וגם ישפחים לאחר השפיכה הראושונה بلا שונט מרובייעת, המים שעיל ידו עדין טמאים, ועל ידי השפוחה תטמא ידו אחת את השניה [אכן לפ"ז מה שכותב במשנ"ב לעיל (ס"ק לח) ומ庫רו

חלבות נטילת ידים סימן קסא המשך מעמוד 116

(ח"ג עמי ריט) כאשרע שבאמת הגטילה טפפה טיפת מים על ידו, לנגב את כל היד ולהזרר וליטול.
וראה לעיל (ס"ב ביה"ל דה הגט) שכתנו גם שחלק החוויא על הביה"ל וצעריך לנגב את המים ראנוניים הבאים לנקיota את היד.

בשונט ידו בכלל לאחר שונטלו בו ילדים בגיל חינוך, שבדרכם בלבד אינם גוטלים כידין. אכן ראה ליקמן בס"ק נו שדעת החזו"א שמי נטילה שנעשתה שלא כדין אינם טמאים.

[משנ"ב ס"ק מו]
מפל-קוקום מקיים טמאה הוא [קלתורומה ארייך לטל גם שם]⁽³⁹⁾.
(41) אמנם בשעה"ע לעיל (ס"ק ו) כתוב שנחלקו בוה ראשונים, ורק לדרעת הרשב"א, ע"פ שמהווים לקשי האבעות אין מקום הטعن נטילה, ידיו צריך לנגבם מאותם מים. והורה לגר"ח קנייסקי (ארחות רבינו

החו"א) או"ח סי' כד ס"ק ב וס"ק כג ד"ה ב' המ"א. הובאו בדבריו לעיל ס"ק כו) כתוב שתמיד צעריך להקפיד בכר [אך מסיבה אחרת], בין שרדותו בכל שש מים על ידו שלא בדרך נטילה כשרה, בין אם באו שלא מוחמת נטילה ובין אם באו מוחמת נטילה פסולת, אין בכח המים של הגטילה הנשכנים עליהם לטהרם, ולכן קודם שבא ליטול ידו צריך לנגבם מאותם מים. והורה לגר"ח קנייסקי (ארחות רבינו

